

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Politično in gospodarsko društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrtletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Nemčija in Jugoslavija.

Politični razvoj v posameznih državah je čestokrat prav sličen. Enako si more sličiti položaj v dveh državah, da prikazuje podobne si senčne in solnčne strani, le z drugimi imeni in različnimi nositelji. V našem današnjem članku hočemo pokazati sličnost razvoja in položaja dveh držav, ki sta si na prvi videz povsem različni in v nobeni medsebojni vezi.

Nemčija zadnjega petdesetletja se je rodila v Parizu. L. 1871. je bila sklenjena med Francijo in Nemčijo mirovna pogodba, ki je zadnji odkazala obsežno ozemlje. Nemški državi je bilo tedaj priključeno tudi veliko število slovanskega ljudstva. V koliko je bilo to zadnje nemškemu razvoju v prid, si nemški zgodovinarji niso edini. Gotovo je le eno, da se je rodilo leto 1918 iz leta 1871. Pred šestdesetimi leti je bila ustvarjena zunanja oblika sedanje nemške države in Nemčija je rabila železnega kanclerja Bismarcka, da notranje politično in narodno nasprotstvo ni dovedlo do razbitja tedanje države. Medsebojni boji raznih plemen niso potihnili niti do danes. Pri njih igra največjo vlogo nemška verska raztrganost na eni in stremljenje Prusov po vodstvu na drugi strani. Narod je imel isti pismeni jezik, isto kulturo in eno državo, a do danes se ni posrečilo ublažiti notranjih nasprotstev. In če je v Nemčiji sami ta ogromna razlika v naziranjih glede notranje državne ureditve, potem ni čuda, da se ta razlika poostri še bolj z avstrijskimi Nemci. Vojna med Avstrijo in Prusijo leta 1866. je jasno pokazala, da je pri Prusih želja po vodstvu močnejša od nacionalnih momentov in ta pruska želja je ostala do danes enako močna. Martin Luther v šestnajstem in Bismarck v devetnajstem stoletju sta sigurno veliki nemški osebnosti, vendar nosita ob enem krivdo, da je postal razdor med katoliškim nemškim jugom in protestantovskim severom skoroda nepremostljiv. Luther je razdvojil Nemce na verskem polju, Bismarck je onemogočil združitev Avstrije z rajhom. In danes so Nemci od Anschlusa bolj oddaljeni kot kedaj. Značilne so zato izjave avstrijskih političnih voditeljev, ki se ne zanimajo več dosti za navodila iz Berlina in ki odgovarjajo na vsako zbadanje iz rajha na enako brutalen način. „Mi smo čuvali in gojili nemštvo v času, ko je v Prusiji še tekla slovanska zibelka,“ odgovarjajo danes vodilni avstrijski politiki. Istočasno pa pripravljajo v najnovejšem času novo avstrijsko zunanje-politično smer s tem, da očitno začenjajo iskati Mussolinijevo prijateljstvo.

V Jugoslaviji se kaže vzporeden razvoj. Kar pomeni za nemški narod leto 1866, to je za Jugoslovane leto 1912. Tega leta je vstal meg Jugoslovani in Bolgari skoroda nepremostljiv prepad. Vendar je med letom 1866 in 1912 neka bistvena razlika: izvor nemško-avstrijskega spora je pruska oziroma Bismarckova agilnost, torej svobodna nemška odločitev. Vzroki balkanske vojne pa so drugi: kakor na žalost danes, tako balkanske države tudi prej niso uravnale svoje zunanje politike same, marveč pod vidnim in nevidnim pritiskom evropskih velesil. In te velesile imajo prav čisto interes na oslavljenih balkanskih državah in bi jim bila vsaka medsebojna sprava in sledeče ojačenje balkanskih slovanskih držav le nova bojazen. Močna Bolgarija in Srbija bi bili za avstro-ogrsko zunanjo politiko, ki je bila le izraz madžarskih in nemških potreb, velika nevarnost, je bilo mnenje vodilnih politikov v monarhiji. To je bila kore-

nina balkanske vojne. Vsekakor pa je na srbski kot na bolgarski strani opazati vedno močnejše stremljenje za medsebojnim zblizanjem. Srbo-bolgarski spor je prva vzporednost avstro-rajhovskemu problemu. Tudi razmere v današnji Jugoslaviji v marsičem sličijo razmeram v rajhu. V obeh državah je močna verska razlika in iz te razlike se narodi marsikatera politična in kulturna nejasnost. V obeh državah so se narodna plemena razvijala dolgo dobo povsem svojevrstno: nemške deželice pod vodstvom nemških knezov in kraljev, Hrvati in Slovenci pod tujimi vladami. Osvoboditev Srbov in Bolgarov izpod turškega jarma je prvi izraz jugoslovanske življenjske sile. Leto 1918, združitev pretežne večine vseh Jugoslovancev v samostojni državi, je drugi važni mejnik v jugoslovanski in balkanski zgodovini. In kakor kažejo obrisi bodočega razvoja, tudi tretji dogodek — združitev

vseh Jugoslovancev v eni državi — ni več nemogoč. V Nemčiji in v Jugoslaviji se danes vrši isti notranji boj za pravilno državno obliko, položaj kralja Aleksandra in kanclerja Schleicherja ter Hindenburga si izredno sličita. Zunanje-politično pa se narodi v polni meri zavedajo svoje naloge: v enoti in slogi vsega naroda urejuje Jugoslavija svoje odnose do Italije, v enoti in slogi zastopa nemški narod svoje zahteve napram Franciji. O kakem zanikanju države ni govora ne na evropskem vzhodu in ne na evropskem zapadu.

Sličen je torej razvoj in sedanji položaj obeh držav. In misel, da se mora iz te sličnosti končno naroditi tudi polahno zblizanje obeh držav, Jugoslavije in Nemčije, je nedvomno zapeljiva. Zastopnik jugoslovanskih Nemcev Morocutti jo je že izgovoril v knjigi „Grossdeutschland—Grossjugoslawien“. Moroda mu zgodovina kedaj pritrdi?

Naša pesem v Jugoslaviji.

Turneja slovenskih koroških pevcev v Slovenijo.

Koncem tega tedna priredijo moški pevski zbori z Brnce, Št. Janža, Kotmare vasi, Škocjana, Št. Lipša in Libuč več koncertov slovenske koroške narodne pesmi v mestih Dravske banovine. Deželna oblast je vztrajala na stališču, da svoji manjšini nikakor ne more dajati ugodnosti, za kar smatra izstavo skupnega potnega lista. Ne poznamo sicer pravega vzroka za ta njen korak, s katerim je turnejo v decembru onemogočila, vendar nočemo tozadevno izrekati kake sodbe ter se omejimo zgolj na izjavo: pevci so se držali navodila deželne oblasti in si nabavili posamezne potne liste, na kar je bila turneja omogočena. Slučaj hoče, da potuje istočasno pevski zbor banatskih Nemcev v Avstrijo in Nemčijo in da mu je jugoslovanska vlada izkazala „ugodnost“ skupnega potnega lista. A hočemo služiti stvari in se ne izgubljati v malenkostnih vprašanjih, hočemo upoštevati vse okoliščine v deželi in tako dokazati našo spravljalivost in manjšinsko solidarnost.

Za našo narodno pesem in njene pevce vlada v Jugoslaviji izredno zanimanje in to navdaja z nadami, da se bo medsebojno kulturno sožitje naše manjšine z materinskim narodom odslej še bolj poglobilo in utrdilo. Željamo, da bi naši pevci nastopili v poleg v že določenih slovenskih mestih (Slovenjgradec, Maribor, Celje, Ljubljana, Kranj, Jesenice) še v Novem mestu, Ptuj, Ljutomeru in celo v Zagrebu in Beogradu, iz tehničnih razlogov pač ni bilo možno ustreči. To veliko zanimanje od strani naših rojakov za našo narodno pesem nam je najlepši dokaz, da materinski narod nikdar ne bo pozabil, da zamore ostajati kulturno življenje manjšine zdravo edino v najožjem stiku z materinskim deblom in le v zvezi z njim zamore nositi cvet in sad.

Ponosni smo na svojo prelepo pesem, katero so vzljubili tudi naši rojaki v Jugoslaviji. Naša pesem nam je zaklad kot naša molitev. Kaj bi naj sicer nudili rojakom kot dokaz naše ljubezni in kulturne vezanosti do njih! In dobro vemo, da bodo rojaki veseli našega preprostega darila kot je vesela mati rože, ki ji jo podaja njen otrok. Veliko je kulturno boga-

stvo slovenskega naroda, njegova književnost, dramatika, glasba, in Slovenci se zamorejo meriti v tem z velikimi narodi. Iz tega velikega zaklada slovenskega duha hočemo črpati tudi mi koroški Slovenci svojo življensko silo. Zato nesejo naši pevci melodijo našega življenja in dela in ljubezni med svoje rojake v Jugoslaviji.

Turneja je korak k rešitvi manjšinskega vprašanja. „Manjšinam se mora omogočiti dvoje: lojalnost napram materinskemu narodu in lojalnost napram državi, v kateri se nahajajo“, je nedavno izjavil bivši nemški senator dr. Medinger. Naša manjšina hoče v svojem delu dežele biti na svoj način državotvorna in nosilec prave državne zavesti. Manjšina, ki bi izgubila svoj narodni značaj, s tem še ni prevzela značaja večinskega naroda. Z njenim narodnim značajem izgine tudi zadnja sled idealizma in nadomesti ga materialistično in profitarško gledanje države. Raznarodovane manjšine postanejo v tem svojem materialističnem gledanju državi in večinskemu narodu vedno večja nevarnost. Veseli nas, da gledajo vsaj treznejši nemški krogi turnejo naših pevcev z enakega stališča in z nami vred odklanjajo očiitek protidržavnosti.

Zadnji dogodki na Češkem, v Rumuniji in drugod dajo slutiti, da polagoma vstaja bolj pravično in objektivneje manjšinsko naziranje. Živimo v dobi, ko postaja že nevarno to igranje prijateljev in sovražnikov in opasno to sklepanje vsakojakih pogodb na račun tretjega. In ni daleč doba, ko bodo postale manjšine državam ne več napotje marveč dobrodošle kot čvrsta vez med dvema državama. Predpogoj je seveda, da večina ustrezne kulturnim zahtevam svoje manjšine.

Misli so to, ki se nam usiljujejo o priliki potovanja naših pevcev v Jugoslavijo in iz teh misli se bomo veselili mi in z nami vred vsi ostali dobrohoteči vsakega tudi najmanjšega uspeha naših zborov. Verujemo v moč pesmi in predvsem narodne pesmi, ker verujemo v moč ljubezni in prijateljstva in smo uverjeni, da mora to orožje končno zmagati nad orožjem sovraštva in nasilja.

Mirovne pogodbe se rušijo.

Nemški listi slavijo zmagoslavje; reparacije Nemčije so domala zbrisane, priznana ji je enakopravnost in sedaj pripravlja glavni naskok na verzajske mirovne pogodbe. Tokrat gre za revizijo meja.

V imenu krize so zahtevali črtanje reparacij, češ da so te krive obupnemu gospodarskemu položaju. V imenu krize zahtevajo sedaj od Poljakov njihov pas do morja, ker da se nahaja vzhodni, od Nemčije deljeni del vzhodne Prusije v težkem položaju vsled otrganosti od ostalega gospodarskega telesa. In v antantnih državah se najdejo, ki bi pristali tudi na te nemške zahteve, da s tem ohranijo in zaščitijo evropski mir.

Mirovne pogodbe, sklenjene po svetovni vojni, so človeško delo in kot takšno nepopolno. Nepopolno bi bilo tudi, ako bi v Verzaju zmagal demokrat in človek Wilson in ne vojak v civilu Clemenceau in Anglež Lloyd George. Verzajski mir je bil takšen, kakor so ga mogli skleniti ljudje, ki so z eno nogo še ticali v mlakah krvi, za katero so delali po pravici ali krivici odgovorno Nemčijo, oziroma nemški militarizem. In prav nič drugačen in v drugih barvah enak bi bil mir, ki bi ga nemški militaristi bili vsilili sovražniku, ako bi oni zmagali. Pred verzajsko mirovno pogodbo je bilo 25 milijonov ljudi v Evropi pod tujim gospodstvom, v Verzaju pa so nastale tri nove slovanske države in število ljudi, ki so ostali izven narodnih držav, je mnogo manje kakor pred vojno.

Mirovne pogodbe niso večne in tudi verzajska mirovna pogodba je potrebna spremembe in ta sprememba je že davno v teku. Pravične spremembe ni mogoče in ne sme nikdo odklanjati. Nepravilno in krivično pa je, če se bi hotelo postopati po italijanskem receptu: Italijani so zaslužili nad 800.000 Slovanov in Nemcev, zato da bi odrešili 300.000 ljudi lastne narodnosti. In če bi Nemci, ki imajo že danes močno poljsko manjšino v državi, hoteli spraviti pod se še en milijon Poljakov zato, da ne bi ostal noben Nemec na Poljskem, potem so lahko uverjeni, da bo treba takim njihovim državnim mejam prav kmalu zopet nove revizije in ta spet gre na njihov račun.

Nikakor ni danes pravilno razburjati svet z novimi zahtevami. Itak raztrgan in raztepen v drobce držav in narodov, bo razpadel ob prvem večjem udarcu. Le narodi, ki iščejo danes pomirjenje s sosedi in povdarjajo potrebo mednarodne solidarnosti, so na pravi poti. Tudi mi koroški Slovenci gledamo svoje manjšinsko vprašanje le kot del velikega celotnega vprašanja srednjeevropske in evropske solidarnosti in le iz tega vidika iščemo našemu vprašanju pravične in vsestransko objektivne rešitve.

Načrt avtonomije na Češkem. Čehoslovaški prosvetni minister je izdelal načrt šolske reforme, ki naj bi bil nekak kompromis med zahtevami Nemcev in drugih narodov v državi in dosedanjim položajem. Načrt za nemško avtonomijo določa najvišji kulturni svet, katerega volijo Nemci cele države. Ta odbor bi tvoril najvišjo pravno šolsko oblast za Nemce. Za posamezne dežele bi se ustanovili deželni šolski sveti, ki smejo ustanavljati šole in jih zapirati, nastavljalji učitelje in sestavljati učni načrt. Tem šolskim svetom bi bila podrejena tudi gledališča, filmi in radio, sploh vsa takozvana ljudska prosveta. Prosvetni minister lahko sklepe samostojnih šolskih oblasti potrdi ali zavrže. Pravica starišev bi bila, da določajo, kakšno šolo naj obiskuje otrok. Organe kulturne šolske avtonomije vzdržuje država in najvišji nemški kulturni svet bi imel vrhtega pravico, da Nemcem sam naloži poseben kulturni davek, če smatra za potrebno. — Načrt avtonomije je vsekakor pomanjkljiv, vendar pomeni važen korak k rešitvi vprašanja čeških Nemcev. Močno je avtonomistično gibanje tudi med Slovaki in pričakovati je, da bodo Čehi slejkoprej načeli tudi to vprašanje.

4. božja zapoved: Spoštuj očeta in mater! Spoštuj tudi jezik, zemljo in dom, ki si ga prejel od očeta in matere!

Novice v svetu.

Avstrija: Med krščanskimi socialci in socialdemokrati se pripravlja sporazum. Stranki hočeta napraviti konec narodno-socialistični agitaciji, ki se je v zadnjih mesecih precej razmahnila. — Kancler Dollfuss se je nedavno izjavil v debati o izdatkih za ministrstvo za zunanje zadeve o avstrijski zunanji politiki. Avstrijska vlada bo glede na obstoječo napestost med Italijo in Jugoslavijo ohranila popolno nevtralnost. Avstrija goji do sosednjih držav prijateljske odnose.

Jugoslavija: Dr. Korošec, voditelj ljudske stranke, je predložil vladi spomenico, v kateri je predviden načrt slovenske avtonomije. — Poleg tisočdinarskih bankovcev z datumom od 30. novembra 1929 bodo potegnjeni iz prometa tudi desetdinarski bankovci druge izdaje. — Banatskim Rumunom namerava Jugoslavija dovoliti šolsko avtonomijo.

Nemčija: Papen in Hitler sta se sestala. Papen pripravlja vladno koncentracijo ter namerava v ta namen združiti nemške nacionaliste in hitlerjance. Listi pripominajo, da je ta njegov korak naperjen proti Schleicherju. — Schleicher se je stestal s Strasserjem in ga namerava priporočati za pruskega ministrskega predsednika. — Fašistični uboji so na dnevnem redu.

Francija: Napetost med Francijo in Nemčijo je popustila. Nemci pričakujejo, da bo novi ministrski predsednik imel za nemške zahteve večje razumevanje kot Herriot.

Italija: Bivši glavni tajnik fašistične stranke Turatti je pobegnil v Pariz. Z njim je pobegnilo več fašističnih dostojanstvenikov. Menda pripravlja sedaj velika razkritja o fašistični politiki in hoče škodovati Mussoliniju, ki ga je bil iz ljubosumnja odslovil. — Mussolini išče zblizanja s Poljsko in ji obljubuje pomoč v boju za Pomorje, ki ga zahtevajo Nemci. — Italijanski načrt carinske unije z Albanijo je padel vsled odpora Francije in Anglije v vodo.

Amerika: Roosevelt objavlja smernice svoje bodoče politike. Amerika namerava opustiti svojo dosedanjo politiko popolne samostojnosti in smatra sodelovanje z Evropo za potrebno. — Gospodarski položaj je precej obupen. Tretjina vsega poljedelskega prebivalstva je brezposelna. Zahtevajo uvedbo štiriurnega delavnika in jo smatrajo kot edino rešitev iz socialne krize, v katero je Ameriko sunila tehnika in preobilje. — Umrli je bivši predsednik Coolidge.

Azija. — Japonci prodirajo proti Peking. Odločeni so, da ne branijo samo mandžurske države marveč, da zasedejo še severno Kitajsko. Amerika je vzbog velike vojne nevarnosti močno vznemirjena in pričakovati je, da poseže vmes v prilog Kitajski. Rusija še vedno omahuje.

Kaj je z zavarovanjem naših poslov?

Že dalje časa je bilo znano, da se koroški zavodi za socialno zavarovanje nahajajo v težkem gospodarskem položaju. Gospodarska kriza, katero naš kmet najbolj občuti, je lani prisilila zastopnike socialnih zavodov, da so znižali prispevke za zavarovanje in sicer tako, da so morali računati v danih razmerah z večjim primanjkljajem. Ta način rešitve je bil predviden samo za minulo leto. Vsak prijatelj zavarovanja si je torej moral misliti, da bodo pristojni faktorji v teku tega leta načeli vprašanje reforme ureditve zavarovanja in skušali upostaviti pravično razmerje med gospodarskim položajem našega kmetijstva in prispevkom za socialne zavarovalnice. Stranke, ki so bile v prvi vrsti poklicane, da čimprej rešijo to vprašanje na način, ki bi bil pravičen za kmeta in posla, pa še do danes ne vedo, kako naj rešijo svojo vелеvažno nalogo. Ja še več: **stranke, ki so nosile vsa leta sem odgovornost za položaj naših socialnih zavodov, so to odgovornost v najbolj kritičnem trenutku odložile in vrhtega začenjajo izrabljati to v dnevih bede in pomanjkanja pereče vprašanje socialnega zavarovanja kot svoj najnovejši politični šlager.** To igranje z milijardami na-

rodnega premoženja na račun kmetijskih poslov in gospodarjev zna postati za nemške meščanske stranke še usodepolno!

Landbund, ki je imel vodilno vlogo ne samo pri deželni vladi kot oblastni nadzornici socialnih zavodov in pri deželnem kulturnem svetu kot oficialnemu zastopniku poljedelskih interesov, temveč tudi pri bolniški blagajni in zavarovalnici, je začetkom leta 1929, ko se je poleg zvišanega bolniškega zavarovanja uvedlo tudi obvezno nezgodno zavarovanje in starostna podpora, sprejel in potrdil višino prispevkov, ki jih naše kmetijstvo tudi v dobi dobre gospodarske konjunktore ni moglo prenesti. Od dne do dne je rastlo število posestnikov ki predpisanih prispevkov niso mogli več plačati, s tem je rastla vsota zaostalih prispevkov prisilne tirjatve in eksekucije so bile na dnevnem redu in kljubtem blagajna ni mogla pravočasno poravnati svoje obveznosti, zaradi česar se je njen položaj znatno poslabšal. Kljub padanju cen poljedelskim pridelkom in naraščajoči gospodarski krizi Landbund ni sprejel predlogov za reformo ustroja zavarovanja, ki so bili stavljeni leta 1930 in 1931 od različnih strani. Landbund je vztrajal na nevdržljivem stališču, ki si ga je leta 1929 ustvaril sam. Začetkom lanskega leta so bili sicer prispevki znatno znižani, a reforma ustroja zavarovalnice, ki je bila tako nujno potrebna, se ni izvedla. Koncem lanskega leta pa je v očigled nevdržnemu položaju blagajne landbundovski predsednik bolniške blagajne, Lovro Plasch, skupno z vsemi landbundovskimi zastopniki podal ostavko in se hotel na ta način odtegniti veliki odgovornosti. Storil je to seve po navodilu strankinega vodstva, ki se hoče tako otresti odgovornosti napram blagajni, ki je danes po petletnem landbundovskem vodstvu vse prej kot socialni zavod, in napram kmetijskemu ljudstvu — kmetom in poslom —, ki ima sveto pravico do zahteve, da se s težko vplačanim ljudskim denarjem tudi dobro gospodari. **Taisti Landbund, ki je na ta način upravljal narodno premoženje, ščuje danes kmete proti socialnemu zavarovanju sploh in hoče na ta način oprati svoje slabo gospodarjenje.** Naravnost očarljiv primer politične demagogije in tem žalostnejši, ker se dogaja v teh težkih dneh na stroške vse dežele!

Tudi stališče **socialne demokracije** moramo ostro obsojati, ker zahtevajo njeni zastopniki v času, ko je gospodarstvo popolnoma na tleh in je obsojenih tisoče poslov na prosjačenje, še nadaljno zvišanje prispevkov. Dočim bi Landbund hotel radikalno odstraniti zadnjo sled socialnega zavarovanja, bi ga socialdemokrati hoteli v dnevih pomanjkanja še izpopolniti in narodno gospodarstvo še bolj obremeniti.

Medtem ko stojita Landbund in socialdemokracija na radikalnih stališčih in ne gledata vprašanja socialnega zavarovanja iz vidika vzajemnosti obeh kmetijskih stanov — gospodarjev in poslov — hočejo ostati **krščansko-socialci** varuhi socialnega zavarovanja. Ker pa si ne upajo nositi odgovornosti in se bojijo landbundovskega političnega uspeha, so izstopili iz vodstva blagajne tudi njihovi zastopniki in sedaj zahtevajo v svojem listu od landbundovskega dež. glavarja, naj z energično potezo razreši zavoženi problem bolniške blagajne. Ta krščansko-socialni korak ni samo dokaz nesamostojnosti marveč predvsem dokaz načelne nejasnosti!

Slovenci smo svoje stališče napram socialnemu zavarovanju že večkrat jasno izrazili in v našem listu opetovano zahtevali reformo ustroja zavarovanja. **Z rednim plačevanjem svojih prispevkov so naši kmetje jasno pokazali, da uvidijo potrebo primerne socialne oskrbe svojih delavcev, energično pa odklanjajo vsako tratenje narodnega premoženja in sistematično uničevanje svojih posestev.** Socialni zavodi se imajo urediti tako, da bodo s prispevki, ki jih kmetijstvo more nositi v časih najhujše krize v korist svojih poslov, tudi kriti potrebni stroški za slučaj bolezni, nezgode in za starost. Prva naloga socialnih zavodov je, da si z dobrim lastnim gospodarjenjem pridobijo zaupanje gospodarjev, ki jih vzdržujejo, in da odločno preprečijo vsako zlorabo zavarovalniških ugodnosti, in naj si je ta zloraba tudi od strani zdravnikov, ki bi hoteli

Kotmare vasi je bil zaradi nasilja kaznovan pogojno na tri mesece stroge ječe. — 56 letni hlapec Janez Kuss z Globasnice je bil zaradi postopaštva obsojen na mesec dni težkega zapora. — V Vrbi je umrl kanonik č. M. Wagner. Bival je tam kot župnik v pokoju nad dvajset let. — V Celovcu je umrl posestnik hotela „Sandwirt“ J. Jamek. — Na Bistrici pri Zili je umrl delavec Franc Kanalz. — Pogorelo je 6. jan. gospodarsko poslopje pos. Kranjca Podjerbergom.

NAŠA PROSVETA

Od Zile do Celovca.

Pravijo, da je danes dobro slovenski duši, ki čuti in sluti v tej po rak-rani sebičnega samoljubja raztrgani in razjedeni dobi novo rast in nov razmah v svetu svetega idealizma. Pravijo, da je danes na tej naši slovenski zemlji ob Zili in pod Dobračem, ob Dravi in naših jezerih in tam pod Peco zopet toplo in gorko, ker se čutimo na njej varovane in zaščitene kot otroci v maternem okrilju, v njeni ljubezni in skrbi. Bo pač tako, ker to dokazuje tudi živahno gibanje naših prosvetnih društev. Tudi naši mladini postaja topleje v njenih društvih in v njih zna doživeti prve sadove svojega notranjega preroda. Vedno silnejša je naša vera, da se iz te danes več ali manj še podzavestne volje v času razvije zavestna in izrazita želja, naj bodi mladinska prosveta narekovana iz potrebe dneva in njegovih razmer. Močna je naša vera zato, ker gledamo tudi solnčno stran sodobnega nereda.

Kako živi mladina med Zilo in Celovcem? Pod Dobračem imata prvenstvo društvenega življenja nedvomno Zahomc in Brnca. In še posebej šentlenartški fantje! Natrpano polna je bila Hrepčeva dvorana ob uprizoritvi „Sv. Elizabete“ v dveh predstavah. Radi verjamejo, ker je zilsko ljudstvo dobro in nepokvarjeno in se zato zna uživati v življenju velike žene-svetnice. „Luegerbunda“ menda ne bo treba, ker ga bo še naprej lahko nadomestovala „Zila“. Verujemo, da se nekokož razgiba vse zilsko ljudstvo tja gor do Šmohora. Narodno življenje je življenje v idealizmu in idealizmu je naša doba že naklonjena in bodočnost ga bo tirjala. Slovenska domačnost bo pri Zili še živela in še danes je je tam več, kot mi slutimo. Brnčani so ponosni na svoj izborni moški zbor, ki je v Dobrli vasi odnesel prvo nagrado. In sedaj hočejo menda iskati prvo nagrado tudi pri prirejanju sestankov, družinskih večerov. Prav tako! Pri prihodnjem večjem pevskem koncertu pa se bodo postavili šentlenartški fantje in govori se, da bodo Zilo dobro zastopali.

In v Rožu? Morda ga vrli naši Podjunčani podcenjujejo; vsaj v zadnjih mesecih je pokazal izredno živahnost in stopa v istem koraku. Luka v Maloščah, izpolni zaupanje, ki ga imamo do tebe vsi! Veš, ljudstvo vsepovsod je hvaležno za vsako delo, ki ga izvrši v njegovi službi. Ne poje sicer slavospevov in rajši kritikuje, a v jedru je dobro in hvaležno za vsako, tudi najmanjšo dobroto. Pridni ste vi v Ločah in prav imate, da ste pritegnili č. doktorja v svojo sredo. Naša društva bi storila prav, da bi iskala te naše najboljše delavce. Koliko je v prosvetnih društvih prostora in delokroga za naše duhovnike! Pogruntali so jo seveda mladi št. Jakobčani. Pet zaporednih mesečnih sestankov in cel koš dobre, zlate volje, to je danes kapital, ki ga inflacija ne uniči. In sedaj so sklenili, da hočejo poučevati svoje male v slovenščini. In pri tem šentjakobska ljudska šola niti ni ena najslabših! Koliko hvaležnega posla bi bilo v prostovoljnem poučevanju naših malih v slovenščini! Da bi se jim odprl ta veliki zaklad, ki je skrit v naših mladinskih knjigah! In edinstven ter izreden bi bil slučaj v Evropi, da bi mladina iz prosvetnih društev učila svoje mlajše vrstnike v maternem jeziku! Mati naša, potem bi tudi ti zopet verovala v naša društva in bi mu z veseljem izročala svoje najdražje. V Svečah se Matiček že v drugič ženi. In kaj potem, fantje, ko se je končno oženil? Jaka kuje svoj zbor in Joza na gori snuje svoj gospodarski

načrt, zakaj bi potem vi v društvu ne začrtali svojega nadaljnjega delovanja? Vrli Frjan iz Psinje vasi jo je mahnil s fanti-tovariši na turnejo in medtem pripravljata Nejča in Nac društveni občni zbor. Zakaj pač se bojita kritike? Škoda Podljubeljčanov in Plajberžanov, podjetni in fejsť fantje so, a društva se bojijo. Naj pomislijo, da še ni bilo nikdar toliko časa za tovrstno delovanje in tovrstna izpopolnitev bi bila vam vsem samo v korist. Da bi naši predsedniki vedeli, koliko socialno delo društvo lahko vrši v dnevih brezposelnosti! In ti mož črnih muštac v rožanskem glavnem mestu, sive lase hočeš že šteti in svoji srčkani hčerkici iščeš ženina. Veš, Maksej je vse preveč navdušen za parade in silvestrovanje. Glinje edine se ponašajo s predsednico, fantje se vadijo v petju in društvo pripravlja novo igro. Toplo jim mora biti v tem njihovem novem življenju, bolj toplo kot Šmarječanom. Blagor pa Vam v Selah! Strupenih plinov bodoče vojne se ne bojite in zato tako mirnodušno nadaljujete. Ko bi vi vedeli, koliko je strupenih plinov materijalizma spodaj v dolinah, bi si ne želeli doli. V Kotmari vasi so praznovali Silvestrovo s pevskim koncertom in prizori in pri tem dokazali izredno treznost in preudarnost, ko so jih neodgovorni elementi hoteli izzvati v pretep. Hodiše! Pri volitvah v kmetijsko zbornico ste se postavili in zato tudi „Zvezde“ ne boste pustili v nemar. Tako škoda bi bilo njenega lepega doma! Škofiče? Podravlje? Logavaški sosedi naj vam bodijo vzgled! Kobenčičeva dvorana je vedno polna, vrli Rezič poln mladostnega navdušenja, pevci imajo redne vaje in se jih tudi udeležujejo. Ali se pri Vas ne najde nobeden enak našemu Reziču? No in končno še Celovec! Vidiš, Šiman, „Bisernica“ je zvestejša od blagajne in sedaj ti bo stal ob strani še agilni Rado.

Vrsta naših fantov mož je to — od zahomškega Janeza pa dol do Zile, Drave in celovškega Šimana. Dobri so in vedo, koliko je vredna danes žrtev. **Ne bodo klonili glav v dneh, ko je v ljudstvu tolika želja po zdravem prosvetnem življenju. Ti fantje narodu ne bodo dajali kamna za kruh!**

Naše radio-posestnike opozarjamo, da se vrši v pondeljek, dne 16. t. m. ob 8. uri zvečer prenos koncerta pevskih zborov Brnca—Št. Janž—Škocjan—Št. Lipš—Libučje iz Unionske dvorane v Ljubljani.

GOSPODARSKI VESTNIK

Seja kmetijske zbornice dne 5. jan. t. l. Minuli teden so bili vabljeni zastopniki posameznih gospodarskih strank k izrednemu posvetovanju o letošnji živinski akciji, ki jo namerava vlada izvesti. Kot zastopnik „Kmečke zveze“ je bil vabljen č. Poljanec. Kot znano, sklepa naša država z drugimi državami takozvane kontingentne pogodbe, t. j. pogodbe, na podlagi katerih se uvaža in izvaža pogodbeno določena količina blaga. Taka kontingentna pogodba je bila sklenjena tudi glede živine za uvoz na Dunaj. Vlada je odločila, da se živina, ki se uvaža preko kontingenta na Dunaj, takozvani ekskontingent, posebej obdači. Tako doseženi davek tvori živinski fond in bo predvidoma letos desegal višino 250.000 šilingov. Ta svota se razdeli na posamezne dežele; na Koroško pride letos delež 25.000 S, (lani 40.000 S). Teh petindvajset tisoč šilingov se razdeli na tri dele; Käseaktion, Fleischaktion, Wurstaktion. Brezposelni dobijo v smislu teh raznih akcij n. pr. kg sira za 1 S cenejši. „Akcija s sirom“ je namenjena predvsem brezposelnim na deželi, ravnotako „akcija s klobasami“, dočim se bo mestne brezposelne oskrbelo s cenejšim mesom. Prodajo s tem pocenjenega živinca organizira poseben prodajni urad kmetijske zbornice. V svrhu izdelave cenejših klobas se bo kupovalo pri nas v prvi vrstiklobasarice in sicer dvavagona v Podjuni (v okrajih Dobrila vas—Železna Kapla—Pliberk—Velikovec), en vagon v Rožeku in en vagon v spodnji labudski dolini. Plačevalo se bo S 1.45 za kg teže mesa.

Novo upanje na koroškem lesnem trgu. Naša država je sklenila z Italijo, Ogrsko in Francijo trgovinske pogodbe, ki dajo upati, da se bo naša lesna trgovina vsaj nekoliko poživila. Italija bo uvozila 50.000 vagonov lesa in bo vračevala na 100 kg stavbenega lesa 0.80 lire, okroglega lesa 0.70 in rezanega lesa 0.74 lire pošiljalcem kot takozvano preferenco. To pomeni 2 šil. povračila na festmeter. Pričakovati je, da bo ta ugodnost vplivala vsaj delno tudi na lesno ceno. Še ugodnejši je pogodba z Francijo. Za 15.000 vagonov, to je okoli 300.000 festmetrov lesa bo vračevala po 7 šil. na meter. Manj pride za našo deželo vpoštev pogodba z Ogrsko. Četudi je tudi v pogodbenih državah čutiti močno pomanjkanje denarja, vendar so izgledi za lesno trgovino letos mnogo ugodnejši od lani. V teku so tudi pogajanja z Nemčijo, ki pa kaže le malo razumevanja za avstrijske težnje.

Velikovski trg dne 4. januarja: Biki 60—70, pitani voli 0.90—1.00, vprežni voli 80—90, mladi voli 70—80, molzne krave 70—90, klavne krave 50—65, telice 80—90, teleta 1.00—1.10, zaklani prašiči 1.80—1.90, plemenski prašiči 1.80—2.00, ovce 50—60, zaklana teleta 1.50—1.60, jajca 18—19, sirovo maslo 3.20—4.40, stare kokoši 2.00—2.30, mlade 1.80—2.20.

Listnica uredništva: T. O. v Dobrli vasi: Vaša zanimiva kult. zgodovinska razprava nam prav ugaja. Morda priobčimo, čim nam bo prostor dopuščal. Svetovali bi Vam stik z ljubljanskimi zgodovinarji, katerih najznamenitejši zastopa isto mnenje o preseljevanju. — K. F. Potrpite. — F. K. M. Iskrena hvala! Priobčimo. — Dr. J. T. Veseli smo Tvojega sodelovanja. Še se oglasi! — F. S. Škocjan. Na zlobni članek ne bomo odgovarjali! Pisca poznamo tudi mi in članek dobro pokaže njegovo moralno višino. — **Našim naročnikom:** V novo leto smo sprejeli več navduševalnih in svetojočih dopisov. Iskreno smo hvaležni za zanimanje in naša nadaljna skrb bo, da zadostimo težnjam in potrebam še bolj. Vi pa nam zato ostanite zvesti naprej in zbirajte novih naročnikov, da bomo zamogi kedaj list še razširiti.

Izobraževalno društvo „Kočna“ v Svečah ponovi

v nedeljo, dne 15. januarja 1933 ob 3. uri popoldne pri Adamu igro

Matiček se ženi

Otrokom je vstop prepovedan.

Vse prijatelje poštene zabave vabi odbor.

Prodajam radi smrti posestnika **moderno turbino** (Hochdruckturbine) in ca 90 m železnih cevi (Mannesmannröhren), 10 cm širokih. Naslov se izve v upravi našega lista.

ZAHVALA.

Ob težki izgubi dragega in nepozabnega nam soproga in očeta, gospoda

Boštjana Malle,

p. d. Činkoveca na Rutah

z rekamo, ker nam je nemogoče se vsem osebno zahvaliti, tem potom našo najprisrčnejšo zahvalo vsem, ki so ga sprejeli na njegovi zadnji poti v tako obilnem številu.

Posebno zahvalo izrekamo č. g. župniku doktoru Lučovniku za njegove lepe besede, ki jih je govoril ob odprtem grobu, in č. g. dr. Blümlu, odbornikom Hranilnice in posojilnice v Št. Janžu ter vsem sorodnikom in sosedom.

Iskrena zahvala načelstvu Hranilnice in posojilnice v Št. Janžu za darovani krasni venec.

Na Rutah, dne 4. januarja 1933.

Žalujoči zaostali.